

**Nõukogu otsused kriminaalõiguse kaudu keskkonna kaitsmist käsitleva Euroopa Nõukogu konventsiooni Euroopa Liidu nimel allkirjastamise ja sõlmimise kohta
COM(2025)433, COM(2025)434**

Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev 25.09.2025

KOKi esitamise tähtpäev 01.10.2025

VV esitamise tähtpäev 09.10.2025

Peavastutaja: Justiits- ja Digiministeerium

Kaasvastutaja: Kliimaministeerium, Välisministeerium, Siseministeerium

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik, sotsiaalne või muu mõju (RKKTS § 152¹ lg 1 p 2);

Sisukokkuvõte

Uue Euroopa Nõukogu konventsiooni eesmärk on ennetada tulemuslikult keskkonnakuritegusid ja nende vastu võidelda, edendada ja tõhustada riiklikku ja rahvusvahelist koostööd ning kehtestada miinimumeeskirjad, millest riigid juhenduksid oma siseriiklikes õigusaktides.

Konventsiooniga kohustatakse osalisi võtma vajalikke meetmeid konventsiooni sätete vastuvõtmiseks. Nende hulka kuuluvad meetmed, mille eesmärk on määratleda siseriiklikus õiguses kuriteona konventsiooniga hõlmatud õigusvastased teod ning näha ette asjakohased karistused ning mitu meetet ressursside, koolituse, koostöö ja strateegiliste lähenemisviiside valdkonnas, et tagada tulemuslik võitlus keskkonnakuritegude vastu.

Konventsiooni üle peeti läbirääkimisi vastavalt põhjalikele läbirääkimisjuhistele, mille Euroopa Liidu Nõukogu võttis vastu 28. septembril 2023 koos loaga pidada läbirääkimisi. Konventsioon kajastab täpselt uue EL keskkonnakuritegude direktiivi kohaldamisala, ülesehitust ja sisu, hõlmates aluslepingutes määratletud liidu pädevusse kuuluvaid

küsimusi. Euroopa Nõukogu konventsiooni esialgse eelnõu sätted, mis käsitlevad riigi kohustusi ja hoolsuskohustust, valitsusväliseid organisatsioone ja kodanikuühiskonda, haridust, erasektori osalemist ja meediat ning keskkonnaväidete hindamist, jäeti välja ning need ei kajastu konventsiooni lõpptekstis.

Konventsiooni artiklis 34 sätestatud juriidiliste isikute vastutus on täielikult kooskõlas keskkonnakuritegude direktiivi artikliga 6, kuna mõlema puhul kohaldatakse samu tingimusi ja kasutatakse sama sõnastust. Konventsiooni sätted, mis käsitlevad füüsilistele isikutele määratavaid karistusi, kohustavad konventsiooniosalisi tagama, et konventsioonis kuritegudena määratletud teod on karistatavad vangistusega (ilma et kehtestataks siiski maksimaalse vangistuse konkreetseid alammäärasid, nagu on sätestatud keskkonnakuritegude direktiivis). Konventsiooniosalised võivad kehtestada ka rahalisi karistusi.

Liidu normid keskkonnakuritegude kohta on kehtinud alates 2008. aastast ning arvestades nende kuritegude kasvavat tähtsust ja mõju, on need normid jätkuvalt prioriteetsed ja muutuvad liidu tasandil. Komisjoni hinnangul kuulub konventsioon valdkonda, mida suures osas reguleeritakse ELi ühiste õigusnormidega, ja seega peaks liidul olema ainuvälispädevus konventsioon liidu nimel allkirjastada.

Konventsioon avatakse allkirjastamiseks 3.12.2025 ja allkirjastamissoovist peab andma teada hiljemalt 10.11.2025.

Kas EL algatus reguleerib karistusi või haldustrahve? Jah

Kas nähakse ette uue asutuse loomine (järelevalvelised või muud asutused)? Ei

Kas lahenduse rakendamine vajab IT-arendusi? Ei

Eesmärgid

Konventsiooni eesmärk on ennetada tulemuslikult keskkonnakuritegusid ja nende vastu võidelda, edendada ja tõhustada riiklikku ja rahvusvahelist koostööd ning kehtestada miinimumeeskirjad, millest riigid juhendaksid oma siseriiklikes õigusaktides.

Mõju ja sihtrühm

Kui keskkonnakuritegude direktiivi (EL) 2024/1203 kohaldatakse Euroopa Liidus keskkonnakuritegude suhtes, on konventsioonil laiem geograafiline ulatus, kuna see hõlmab Euroopa Nõukogu liikmeid ja konventsiooniga ühineda võivaid kolmandaid riike kogu maailmas. Seega kujutab konventsioon endast võimalust edendada rahvusvahelise õiguslikult siduva lepinguga keskkonnakaitset väljaspool liitu. Euroopa Nõukogu liikmeteks on 47 riiki.

Keskkonnakuritegudega seonduvate muudatuste sihtgrupp on kõik asutused, kes tegelevad karistusseadustikus sätestatud kuriteokoosseisude menetlemisega. Arvestades keskkonnakuritegude võrdlemisi väikest arvu Eestis, ei ole tegemist olulise mõjuga ja ei saa rääkida tööülesannete märkimisväärsest kasvust või olulisest eelarvekulude kasvust. JDM varasema hinnangu kohaselt on uue keskkonnakuritegude direktiivi ja uue keskkonnakuritegude konventsiooni vastuvõtmisel vajalik muuta karistusseadustikku ja kriminaalmenetluse seadustikku (direktiivi ülevõtmise tähtaeg on 21.05.2026).

Kaasamine

Informeerida avalikkust läbirääkimiste tulemusest.

Märkused

Eesti seisukohad keskkonnakuritegude Euroopa Nõukogu konventsiooni läbirääkimisi käsitleva nõukogu otsuse kohta kinnitati Vabariigi Valitsuse 14.09.2023 istungil.